

PM 2005 RVII (Dnr 326-4420/2004, 326-1524/2004)

Stadens riktlinjer ”Insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder”

Översyn av riktlinjerna ”Medföljare vid semesterresa”

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Socialtjänstnämnden uppmanas att se över riktlinjerna för avlösarservice.
2. Socialtjänstnämnden uppmanas att se över riktlinjerna avseende bedömning av insatsen Korttidsvistelse utifrån Regeringsrättens dom.
3. Riktlinjerna för insatserna Medföljare vid semesterresa samt Hemtjänst i assistansliknande form behålls oförändrade.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande.

Bakgrund

Socialtjänstförvaltningen har sett över riktlinjerna för insatser enligt LSS och SoL, eftersom stadsdelsförvaltningarna har ansett att vissa delar av dessa är mer generösa än gällande lag.

I Stockholms stad kompletteras lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) och socialtjänstlagen (SoL 2001:453), med riktlinjerna ”Insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder”. Riktlinjerna antogs av kommunstyrelsen år 2002. De syftar till att skapa tydlighet genom att redovisa frågor och fakta en handläggare ska ta ställning till i handläggningen av en ansökan om stöd.

Socialtjänstförvaltningen genomförde hösten 2004 en enkätundersökning om stadsdelarnas uppfattning om riktlinjerna. Undersökningen visade att stadsdelsförvaltningarna i stort sett är nöjda med befintliga riktlinjer men att snävare tillämpningsgrunder för insatsen korttidsvistelse vore önskvärda. Den möjliga besparingen av denna åtgärd uppskattas till ca 5 mnkr årligen. Det saknas idag prejudikat i frågan om hur korttidsvistelse ska bedömas. Frågan kommer att avgöras av regeringsrätten, där prövningstillstånd är beviljat. Socialtjänstnämnden föreslår därför att regeringsrättens dom inväntas innan förutsättningarna för insatsen korttidsvistelse förändras.

Insatsen korttidsvistelse är en av fyra tillämpningsgrunder där det juridiskt är möjligt att göra snävare tillämpningar. De övriga är Hemtjänst i assistansliknande form, Avlösarservice samt Medföljare vid funktionshindrades semesterresor. Beträffande Hemtjänst i assistansliknande form och Avlösarservice föreslår varken socialtjänstnämnden eller stadsdelsnämnderna någon förändring av riktlinjerna.

Våren 2004 presenterade socialtjänstförvaltningen ett förslag till snävare tillämpning av riktlinjer för medföljare vid funktionshindrades semesterresor. Den möjliga besparingen skulle utgöras av 2,1 miljoner kr per år. Socialtjänstnämnden avvisade detta för-

slag. Slutligt beslut i detta ärende har avvaktats ärendet om övriga insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Remisser

Ärendet om insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret samt stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta och Vantör. Stadsledningskontoret har sambehandlat detta ärende med ärendet om ändring av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa. Detta ärende har för synpunkter även remitterats till kommunstyrelsens handikappråd, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga och Älvsjö.

Stadsledningskontoret föreslår att riktlinjerna för medföljare vid semesterresa ges en snävare tillämpning. Stadsledningskontoret samtycker till socialtjänstnämndens förslag att invänta regeringsrättens dom gällande korttidsvistelse. Vidare föreslår stadsledningskontoret att riktlinjerna för avlösarservice ses över för att säkerställa att inte riktlinjerna bidrar till de stora olikheter mellan stadsdelsnämnderna, som stadsledningskontorets undersökning visat finns mellan stadsdelsområdena Rinkeby, Östermalm, Hässelby-Vällingby och Skärholmen.

Bromma stadsdelsnämnd stödjer socialtjänstförvaltningens förslag att avvakta regeringsrättens dom när det gäller insatsen korttidsvistelse. Vidare anser nämnden att det inte finns behov att ändra riktlinjerna för hemtjänst i assistansliknande form och avlösarservice.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd instämmer i förslaget att invänta regeringsrättens dom gällande Korttidsvistelse samt att riktlinjerna för insatser hemtjänst i assistansliknande form och Avlösarservice kvarstår.

Vantörs stadsdelsnämnd instämmer i den bedömning som socialtjänstförvaltningen har gjort. Nämnden anser att det är rimligt att avvakta Regeringsrättens utslag innan en eventuell förändring genomförs vad gäller insatsen korttidsvister. Vidare anser nämnden att det i nuläget inte finns behov av att ändra riktlinjerna för insatserna hemtjänst i assistansliknande form och avlösarservice.

Kommunstyrelsens handikappråd anser att de regler för medföljare vid semesterresa som gäller idag är bra och inte behöver ändras.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd avstyrker förslaget att förändra riktlinjen medföljare vid semesterresa. Nämnden anser att det i stället bör göras en översyn av nuvarande riktlinjer i syfte att uppnå intentionerna i LSS och SoL.

Spånga stadsdelsnämnd anser att nuvarande regler för medföljare vid semesterresa ska fortsätta att gälla.

Älvsjö stadsdelsnämnd delar utredningens förslag att nuvarande riktlinjer för medföljare vid semesterresa ska anpassas till aktuell rättspraxis och ersättas med föreslagna riktlinjer.

Mina synpunkter

Stadens riktlinjer är ett verktyg för att garantera en likvärdig behandling av enskilda oavsett stadsdelstillhörighet. Riktlinjerna hanterar anpassning till lagstiftning och rättspraxis och är utformade för att ge handläggare aktivt stöd vid utredningar och behovsbedömningar. För vissa av de tillämpningsgrunder som gäller insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL går stadens riktlinjer utöver gällande rättspraxis. Omsorgen om funktionshindrade är ett område där kostnadsökningen varit betydande under de senaste åren.

Kombinationen av stora kostnadsökningar för stadsdelsnämnderna och en generös tillämpning av riktlinjerna har lett till att vissa stadsdelsförvaltningar efterfrågat en översyn av dessa riktlinjer. Socialtjänstförvaltningens utredning visar dock att de faktiska merkostnader som följer av generösa riktlinjer är mycket små i sammanhanget.

Min uppfattning är att stadens ansvar är att ha riktlinjer som bedöms lämpliga utifrån fler kriterier än enbart lagstiftning och rättspraxis. Specifika behov och omständigheter som råder inom olika verksamhetsområden kan i vissa fall motivera en generösare tillämpning av vissa insatser från stadens sida. När det gäller de aktuella riktlinjerna syftar de till att uppfylla LSS och SoL:s intentioner att den enskilde ska ges möjlighet att leva sitt liv som alla andra. I fallet med riktlinjer för medföljare vid semesterresa är det av naturliga skäl svårt att definiera vilken nivå som kan anses normal. Den generösare tillämpningen är av stor betydelse för den enskilde. Detta är också en uppfattning som delas av kommunstyrelsens handikappråd samt två av tre stadsdelsnämnder. Ställd mot den i sammanhanget ringa merkostnaden för stadens generösa tillämpning av denna insats anser jag att detta är ett exempel där det är lämpligt att riktlinjen går utöver gällande rättspraxis. Samtidigt är det viktigt att staden noga följer kostnaderna vad gäller t.ex. antalet beviljade insatser och kostnaden per beviljad insats för att klargöra samband med annan kostnadsutveckling inom LSS-området, i det arbete som sker med resursfördelningssystem på området insatser för funktionshindrade.

Jag delar remissinstansernas bedömning att det är rimligt att regeringsrätten får avgöra frågan om bedömning av insatsen korttidsvistelse innan staden genomför eventuella förändringar av denna insats. Samtliga stadsdelsnämnder anser att stadens riktlinjer ska ändras för insatsen korttidsvistelse. Inte heller denna generösare tillämpning medför dock stora merkostnader för staden, men är av stor betydelse för den enskilde.

Ingen av remissinstanserna anser att det finns behov av att ändra riktlinjen för hemtjänst i assistansliknande form. Stadsdelsnämnderna anser inte heller att en förändring av riktlinjen för avlösarservice är nödvändig. Stadsledningskontorets granskning av resursfördelningen för avlösarservice i fyra stadsdelar visar dock på stora skillnader i bedömningen mellan de olika stadsdelarna. För att skapa klarhet i om riktlinjerna bidrar till de stora olikheterna mellan stadsdelsnämnderna ges socialtjänstnämnden i uppdrag att se över riktlinjerna för avlösarservice.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Socialtjänstnämnden uppmanas att se över riktlinjerna för avlösarservice.
2. Socialtjänstnämnden uppmanas att se över riktlinjerna avseende bedömning av insatsen Korttidsvistelse utifrån Regeringsrättens dom.
3. Riktlinjerna för insatserna Medföljare vid semesterresa samt Hemtjänst i assistansliknande form behålls oförändrade.

Stockholm den 23 mars 2005

MARGARETA OLOFSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Mikael Söderlund* (m) enligt följande.

Möjligheten till korttidsvistelse är oerhört viktig för många funktionshindrade och deras anhöriga. Vi vill bestämt avvisa inskränkningar i denna möjlighet. Besparingar i kommunala verksamhe-

ter handlar om prioriteringar. För oss är det självklart att omsorgen om funktionshindrade är en av de mest centrala delarna av stadens kärnverksamheter.

Vi vill även poängtera vikten av att riktlinjerna gällande medföljare vid semesterresa behålls oförändrad. Funktionshindrade måste ges möjlighet att åka på semester och för att det ska vara möjligt att genomföra en semester krävs i vissa fall medföljande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) i borgarrådsberedningen.

BAKGRUND

Socialtjänstförvaltningen har sett över riktlinjerna för insatser enligt LSS och SoL, eftersom stadsdelsförvaltningarna har ansett att vissa delar av dessa är mer generösa än gällande lag.

I Stockholms stad kompletteras lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS 1993:387) och socialtjänstlagen (SoL 2001:453), med riktlinjerna ”Insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder”. Riktlinjerna antogs av kommunstyrelsen år 2002. De syftar till att skapa tydlighet genom att redovisa frågor och fakta en handläggare ska ta ställning till i handläggningen av en ansökan om stöd.

Socialtjänstförvaltningen genomförde hösten 2004 en enkätundersökning om stadsdelarnas uppfattning om riktlinjerna. Undersökningen visade att stadsdelsförvaltningarna i stort sett är nöjda med befintliga riktlinjer men att snävare tillämpningsgrunder för insatsen korttidsvistelse vore önskvärda. Den möjliga besparingen av denna åtgärd uppskattas till ca 5 miljoner kr årligen. Det saknas idag prejudikat i frågan om hur korttidsvistelse ska bedömas. Frågan kommer att avgöras av regeringsrätten, där prövningstillstånd är beviljat. Socialtjänstnämnden föreslår därför att regeringsrättens dom inväntas innan förutsättningarna för insatsen korttidsvistelse förändras.

Insatsen korttidsvistelse är en av fyra tillämpningsgrunder där det juridiskt är möjligt att göra snävare tillämpningar. De övriga är Hemtjänst i assistansliknande form, Avlösarservice samt Medföljare vid funktionshindrades semesterresor. Beträffande Hemtjänst i assistansliknande form och Avlösarservice föreslår varken socialtjänstnämnden eller stadsdelsförvaltningarna någon förändring av riktlinjerna.

Våren 2004 presenterade socialtjänstförvaltningen ett förslag till snävare tillämpning av riktlinjer för medföljare vid funktionshindrades semesterresor. Den möjliga besparingen skulle utgöras av 2,1 miljoner kr per år. Socialtjänstnämnden avvisade detta förslag. Slutligt beslut i detta ärende har avvaktat ärendet om övriga insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.

Ärendet om insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder

Socialtjänstnämnden beslöt den 29 oktober 2004 att för egen del godkänna de förslag som presenteras i tjänsteutlåtandet och överlämna dem till kommunstyrelsen för beslut.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden *Peter Lundén-Welden m.fl. (m)*, ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp)* och ledamoten *Desirée Pethrus Engström (kd)*, *bilaga*.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 11 oktober 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Det är förvaltningens uppfattning att stadens riktlinjer inom funktionshinderområdet i alla väsentliga avseenden följer lagstiftning och aktuell rättspraxis. I några enstaka avsnitt har normen lagts med någon ”överkvalitet”. Enligt förvaltningens bedömning tillmäter stadsdelsförvaltningarna de ekonomiska konsekvenserna av denna överkvalitet orimligt stor betydelse. Det handlar, högt räknat om 5-8 mkr för staden som helhet – en mycket ringa andel av kostnaden för handikappomsorgen i stort.

Socialtjänstförvaltningens förslag

Då frågan om hur korttidsvistelse ska bedömas f.n. befinner sig i ett oklart rättsläge – och då frågan inom kort kommer att avgöras av regeringsrätten – är det förvaltningens förslag att avvaktat regeringsrättens utslag och därefter återkomma med ev. förslag till revidering. Ett ytterligare skäl är att det i riktlinjerna endast anges som en **möjlighet att bevilja** korttidsvistelse även om båda rekvisiten inte är uppfyllda.

Vad gäller insatserna Hemtjänst i assistansliknande form och Avlösarservice för ett funktionshindrat barns syskon föreslås, i enlighet med stadsdelsförvaltningarnas åsikt, att inga förändringar av riktlinjerna görs.

Övriga frågor

Under arbetets gång har ytterligare ett par frågeställningar väckts.

1. I referensgrupparbetet har stadsdelarna framfört önskemål att en egenavgift ska införas för utvecklingsstörda som reser med turbunden taxi till och från sin dagliga verksamhet och att de brukare som tar sig till och från sin dagliga verksamhet med hjälp av SL inte längre ska få ett SL kort av beställande stadsdel. Insatsen ifråga ingår inte i LSS och enligt LSS saknas laglig grund för att ta ut avgift för resor till och från daglig verksamhet. Frågan huruvida avgift kan tas ut på annan grund kommer att utredas vidare.
2. Diskussion har vidare uppkommit om användningen av generella tillstånd vid riksfärdtjänsthandläggningen.
3. Makars ansvar då den ena partnern är funktionshindrad.
Förvaltningen kommer att bereda dessa frågor under senhösten.

Ärendet om ändring av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa

Socialtjänstnämnden beslöt den 23 mars 2004 följande

1. Socialtjänstnämnden avslår för egen del förslaget om ändrade riktlinjer för medföljare vid funktionshindersemesterresa
2. Socialtjänstnämnden föreslår kommunstyrelsen att avslå förslaget till ändrade riktlinjer för medföljare vid semesterresa
3. Därutöver anför nämnden följande.

Stadens riktlinjer är ett verktyg för att garantera ett likvärdigt behandlande av enskilda oavsett var i staden man bor. Riktlinjerna hanterar anpassning till lagstiftning och rättspraxis och är utformade för att ge handläggare aktivt stöd vid utredningar och behovsbedömningar. De aktuella riktlinjerna om "Medföljare vid semesterresa" är ett av få exempel på riktlinjer som går utöver gällande lagstiftning och rättspraxis. Detta har föranlett reaktioner från handläggare på vissa stadsdelsförvaltningar att riktlinjerna bör ändras. Som förvaltningen visar i sitt utlåtande rör det sig om små kostnader för insatsen och argumentet om att riktlinjerna på grund av just denna insats skulle vara kostnadsdrivande är därför inte hållbart.

Stadens riktlinjer går i detta fall utöver rådande rättspraxis. Diskussioner behöver ständigt föras om anpassningar till förändringar på andra samhällsnivåer, utifrån rättsläge m.m. Vi vill poängtera att staden också har ett ansvar att ha riktlinjer som bedöms lämpliga utifrån andra kriterier, t.ex. specifika behov och omständigheter som råder inom olika verksamhetsområden. Det är till denna senare kategori som den aktuella frågan hör.

Ett antal utredningar och översyner pågår, på såväl statlig som kommunal nivå, som kan påverka stadens arbete med riktlinjer och policys både till struktur och innehåll. Majoriteten avser att återkomma i den takt som översynerna och utredningarna kräver

det. I avvaktan på detta måste vikten av att aktuella riktlinjer följs och respekteras understrykas. Det är inte acceptabelt att enskilda stadsdelar deklarerar att man inte avser att följa av kommunstyrelsen beslutade riktlinjer.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Peter Lundén-Welden m.fl.* (m), ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) och ledamoten *Desirée Petrus Engström* (kd), bilaga.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 2 mars 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Det är förvaltningens uppfattning att rätten till medföljare/ledsagare vid semesterresa avser rätten att delta i samhället som andra. Det finns vidare ingenting som hindrar att en kommun fattar beslut om en riktlinje som är mer generös än gällande lagar och rättspraxis. Lagar och rättspraxis utgör, enligt förvaltningens mening, ett "golv" dvs. anger en nivå man inte får gå under. Lagar och rättspraxis anger inte ett tak.

Bakgrunden till nuvarande situation är att staden sedan början av nittioalet haft en, i jämförelse med många andra kommuner och rättspraxis, generös inställning i frågan om medföljare vid semesterresor. Vidare att den riktlinje som föreslogs för kommunstyrelsen våren 2000 gjordes mer generös än ursprungsförslaget av den dåvarande politiska majoriteten.

Vid en enkätundersökning som genomförts under senhösten 2003 framgår det att 225 personer beviljats insatsen medföljare vid semesterresa under år 2003 och att stadens kostnader för insatsen uppgått till 2,3 miljoner kronor under år 2003. Stadens totala nettokostnad för handikappomsorg uppgick under år 2003 till 1 800,7 miljoner kronor och stadens samlade underskott inom handikappomsorgen uppgick till 48,1 miljoner kronor. Det innebär att insatsen medföljare vid semesterresa utgör en dryg promille av stadens totala kostnader för omsorgen om funktionshindrade och av det samlade underskottet svarar insatsen för drygt två procent.

Frågan om stadsdelarnas önskemål om en skärpning av stadens riktlinje för medföljare vid semesterresa, bör mot bakgrund av ovanstående enkätundersökning, i första hand ses principiellt. Ska staden vara mer generös än rättspraxis? Föreställningen att underskotten i omsorgen om funktionshindrade till stor del beror på att riktlinjerna för medföljare vid semesterresa är för generösa stämmer inte.

Då det på senare tid framkommit att ett fåtal stadsdelar (på chefstjänstemannanivå) deklarerat att man inte längre avser att följa riktlinjen för medföljare vid semesterresa är nuvarande översyn brådskande i ett demokrati- och likställighetsperspektiv.

I enlighet med stadsdelarnas önskemål har förvaltningen utarbetat ett förslag till nya riktlinjer för insatsen medföljare vid semesterresa. Förslaget har sänts ut på remiss till handikappansvariga i alla stadsdelar och är snävare än nuvarande riktlinjer.

I nuvarande riktlinjer ges alla funktionshindrade rätt till medföljare vid en semesterresa en vecka varje år. Det finns heller inga begränsningar vad gäller resmålet (dvs. ingen generell kostnadsgräns) utan det ankommer på den funktionshindrade att själv avgöra var hon vill fira sin semester.

I de nu föreslagna riktlinjerna konstateras att en funktionshindrad person *bör* ha rätt till medföljare vid semesterresa om någon resa inte gjorts under de närmaste två åren. Vidare att 18 % av prisbasbeloppet, vilket för år 2004 motsvarar 7100 kronor, utgör måttstock för vad som anses som en skälig kostnad för en medföljares resa och logi. Vidare att fyra dagar utgör en minimistandard för resans längd.

Nuvarande lydelse:

Dessa riktlinjer syftar till att uppnå likställighet i staden i frågan om rätt till medföljare vid semesterresa och anger en lägsta standard; dvs. en person som är funktionshindrad, ska en gång per år ha rätt till medföljare/ledsagare vid semesterresa om behovet faktiskt inte tillgodoses på annat sätt. Den grundläggande inställningen i bedömningen av det enskilda ärendet är att om den enskilde har rätt till insatsen ska han/hon ges möj-

lighet att ha med sig medföljaren till det resmål den funktionshindrade själv vill och har råd att åka till. Längd och frekvens för semesterresan kan variera i det enskilda fallet, riktmärket en vecka per år anger en minimi- standard/måttstock.

Föreslagen lydelse:

Generellt gäller att medföljare vid semesterresa är en insats som bör beviljas om den sökande inte de närmaste två åren innan planerad resa företagit en sådan. 18 % av prisbasbeloppet, vilket för år 2004 motsvarar 7100 kronor, utgör måttstock för vad som kan anses skäligt för en medföljares resa och logi. Fyra dagar utgör en minimi-standard för resans längd.

De föreslagna riktlinjerna för medföljare vid semesterresa utgör en anpassning till aktuell rättspraxis. Dock har två situationer undantagits; situationer som regleras av andra avgöranden. Den första situationen är då en funktionshindrad person av särskilda hänsyn behöver åka utomlands för att exempelvis återse sitt hemland, besöka svårt sjuka nära anhöriga och vid särskild familjehögtid. I dessa fall uppgår ofta kostnaden till mer än 7000 kronor per medföljare och ofta finns behov av att företa en sådan resa under en längre period än fyra dagar. Den andra situationen kan föreligga vid rehabiliteringsresor i landstingets regi (t.ex. Vintersol). Rättsläget är här oklart, kammarrätten har ibland funnit att det finns ett kommunalt ansvar att komplettera det stöd ordinarie personal och anhöriga ger. Ett kompletterande bistånd kan i dessa fall kunna sträcka sig upp till tre veckor.

REMISSER

Ärendet om insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret samt stadsdelsnämnderna Bromma, Enskede-Årsta och Vantör. Stadsledningskontoret har sambehandlat detta ärende med ärendet om ändring av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa. Detta ärende har för synpunkter även remitterats till kommunstyrelsens handikappråd, stadsdelsnämnderna Maria-Gamla stan, Spånga och Älvsjö.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 15 februari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Socialtjänstnämnden avstyrker socialtjänstförvaltningens förslag om förändringar av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa. Detta anser stadsledningskontoret vara olyckligt av flera anledningar. Initiativet till en förändring av riktlinjerna har tillkommit på stadsdelsförvaltningarnas initiativ. Dessa bör ha en bra insyn i om detta är en prioriterad del av verksamheten i jämförelse med andra delar inom området omsorg om funktionshindrade. Kostnadsökningen inom omsorg om funktionshindrade har de senaste fem åren varit i snitt 16 % per år och flertalet stadsdelsnämnder visar underskott för verksamheten. Förändringen skulle vara en anpassning till aktuell rättspraxis och innebär inte att Stockholms funktionshindrade skulle få en sämre situation än funktionshindrade i övriga landet. Stadsledningskontoret föreslår att riktlinjerna för medföljare vid semesterresa ändras enligt följande: "Generellt gäller att medföljare vid semesterresa är en insats som bör beviljas om inte den sökande, de närmaste två åren innan planerad resa, har företagit en sådan. 18 % av prisbasbeloppet, vilket för 2004 motsvarar 7 100 kronor, utgör måttstock för vad som kan anses skäligt för en medföljares resa och logi. Fyra dagar utgör en minimistandard för resans längd." Enligt nuvarande riktlinjer ska en funktionshindrad person ha rätt till en medföljare/ledsagare vid semesterresa en gång per år och resans längd ska minst uppgå till en vecka. Det anges ingen måttstock för vad som kan vara en skälig kostnad för en medföljares resa och logi.

Idag saknas det prejudikat i frågan om hur korttidsvistelse ska bedömas men frågan om tillämpningsgrunderna för korttidsvistelse kommer att avgöras av regeringsrätten. I socialtjänst-

nämndens beslut föreslås att regeringsrättens dom inväntas innan beslut i frågan tas vilket stadsledningskontoret samtycker till. Om inte domen stödjer den bedömning av korttidsvistelse som görs idag är det viktigt att komma ihåg att samtliga stadsdelsförvaltningar anser att stadens riktlinjer ska ändras och att denna förändring beräknas ge minskade kostnader med 5,1 mnkr per år.

Stadsdelsförvaltningarna anser inte att riktlinjerna för hemtjänst i assistansliknande form och avlösarservice behöver förändras. Konsultföretaget Carlqvist-Odin har på uppdrag av stadsledningskontoret gjort en studie om resursfördelningen för avlösarservice. Fyra stadsdelsnämnder, Rinkeby, Östermalm, Hässelby-Vällingby och Skärholmen, har studerats och skillnaderna mellan dem är betydande. Antalet timmar som beviljats i genomsnitt per person varierar mellan 4,8 och 19 timmar per vecka vilket inte förklaras av olikheter i vårdbehov mellan stadsdelsnämnderna. Ett annat exempel på stora olikheter är att i en av de studerade stadsdelsnämnderna har 39 % av alla personer med LSS-beslut även ett beslut om avlösarservice. Som jämförelse kan nämnas att den kommun i Sverige som har den högsta andelen avlösare av samtliga personer med LSS-beslut endast uppvisar 20 % andel. Stadsledningskontoret föreslår att riktlinjerna för avlösarservice ses över för att säkerställa att inte riktlinjerna bidrar till dessa stora olikheter mellan stadsdelsnämnderna.

Bromma stadsdelsnämnd beslöt den 24 februari 2005 att överlämna och återropa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Tigerström, Merja Nogård och Petter Lindfors (alla m), bilaga.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 21 februari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen stödjer socialtjänstförvaltningens förslag att avvakta regeringsrättens dom när det gäller insatsen korttidsvistelse.

Domen kan innebära att riktlinjerna för insatsen revideras och att förslaget om att båda rekvisit avlastning för anhöriga och miljöombyte för brukaren ska vara uppfyllda.

Förvaltningen föreslår när det gäller insatserna – hemtjänst i assistansliknande form och avlösarservice – att det i nuläget inte finns behov av att ändra riktlinjerna.

Enskede-Årsta stadsdelsnämnd beslöt den 17 februari 2005 att överlämna och återropa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 1 februari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i förslaget att invänta regeringsrättens dom gällande Korttidsvistelse samt att riktlinjerna för insatser hemtjänst i assistansliknande form och Avlösarservice kvarstår.

Vantörs stadsdelsnämnd beslöt den 17 februari 2005 att överlämna och återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 13 januari 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Vantörs stadsdelsförvaltning instämmer i den bedömning som Socialtjänstförvaltningen har gjort.

När det gäller insatsen korttidsvister är det rimligt att avvakta Regeringsrättens utslag innan en eventuell förändring genomförs. Det är också, som framförs i ärendet, endast en möjlighet och inte en skyldighet för förvaltningarna att bevilja korttidsvistelse i de fall där inte både den anhörige och brukaren har behov av korttidsvistelsen.

I fråga om de andra två insatserna – hemtjänst i assistansliknande form och avlösarservice – anser förvaltningen att det i nuläget inte finns behov av att ändra riktlinjerna. Bedömningen överensstämmer med det som stadsdelsförvaltningen tidigare har framfört i den enkät som Socialtjänstförvaltningen har genomfört.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att godkänna remissvaret och att sända det till kommunstyrelsen.

Ärendet om ändring av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa

Kommunstyrelsens handikappråd beslöt den 16 juni 2004 att lämna följande yttrande.

Vi anser att de regler som gäller idag är bra och inte behöver ändras. Den ev. besparing som görs genom förslaget motiverar inte den försämring som det blir för brukarna.

Det är viktigt att man inte särbehandlar människor beroende på ev. funktionshinder eller de insatser man har enligt gällande lagar och riktlinjer.

Man säger från stadens ledning att vi "handikapprollen" är en viktig del av den demokratiska processen, men i praktisk handling visar man något annat. Då det denna gång har begåtts en miss någonstans. Detta är ett område som verkligen gäller våra medlemsgrupper. Vi tycker det är tråkigt och anmärkningsvärt att staden inte tillvaratar våra specialkunskaper på ett liknande sätt som vid framtagande av det handikappolitiska programmet.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslöt den 27 maj 2004 följande.

Nämnden beslutar enhälligt att förvaltningens förslag 2004-05-10 avstyrks samt anför därutöver

Handikappolitiken har mer varit honnörsord än praktiska handlingar. Enligt LSS skall den enskilde ges möjlighet att leva sitt liv som andra. Särskilt betonas den enskildes inflytande och medbestämmande över hur det personliga stödet skall utformas och genom det personligt utformade stödet kan goda levnadsvillkor uppnås. Liknande intentioner finns också i socialtjänstlagen.

I stället för de föreslagna riktlinjerna bör en översyn av nuvarande riktlinjer göras där de intentioner som finns i LSS och SoL också ska kunna uppnås inte bara som fina ord utan även i praktiken. En sådan översyn bör göras i samråd med brukarorganisationerna.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 27 maj 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen anser att nuvarande riktlinjer bör revideras i enlighet med socialtjänstförvaltningens förslag. Rättsligt harmonierar förslaget med flertalet läns- och kammarrättsdomar och sedan i höstas även med refererad regeringsrättsdom. Förvaltningens uppfattning är att staden inte bör bevilja sådant som inte lagstiftningen föreskriver som en absolut rättighet.

Förvaltningen är för övrigt nöjd med stadens riktlinjer för insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för personer med funktionshinder. Förvaltningen vill betona vikten av att gällande lagstiftning och riktlinjer tillämpas.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslöt den 15 juni 2004 följande.

Stadsdelsnämnden avslår föreliggande remissyttrande. Vi anser att nuvarande regler ska fortsätta att gälla. Enl. LSS ska funktionshindrade leva ett så normalt liv som möjligt. I förvaltningens förslag hänvisar man till att många familjer inte har råd med en semesterresa varje år. Det är riktigt - men det finns också många familjer som har råd med både en och fler resor per år. Så hur välja vad som är normalt? Att vara funktionshindrad är inte att leva "normalt". Det kommer att dröja mycket länge innan vi har organiserat våra samhällen så att det inte finns skillnader mellan s.k. normalfungerande och funktionshindrade medborgare. (Enl. WHO:s miljörelaterade handikappsbegrepp.) Därför behövs LSS - en rättighetslag som gör det möjligt för många funktionshindrade att leva ett bra liv. Att finansiera LSS är svårt för många stadsdelar/kommuner - men det är en övergripande fråga för hela samhället och ska inte drabba enskilda brukare och deras möjlighet till meningsfull semester. Ett krav på en meningsfull semester för funktionshindrade är att det finns tid.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Ann-Katrin Åslund* (fp) och ledamöterna *Madeleine Jacobsson* (m), *Patrick Simonson* (kd), *Christer Grunder* (m), *Bengt Porseby* (fp) samt *Markeu Sirviö* (m), bilaga.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 2 juni 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Önskan om ändrade, mer strikta riktlinjer för medföljare vid semesterresor kommer från många ansvariga chefer på de olika stadsdelarna. Denna önskan har sitt ursprung i de stora kostnader som omsorgen om funktionshindrade drar och där de allra flesta stadsdelar upplever stora svårigheter att klara sin budget.

De funktionshindrade ska leva ett liv så normalt som möjligt och i detta ingår även semesterresor. Under de ekonomiska förhållanden som många andra lever, både ungdomar och familjer, finns inte utrymme för semesterresor varje år. Utifrån detta anser förvaltningen att det förslag som föreligger om att medföljare kan beviljas vid resa vartannat år är helt acceptabelt.

Förvaltningen ställer sig också bakom förslaget till en kostnadsram för den del som avser resa och uppehälle. Det är viktigt att komma ihåg att för förvaltningen tillkommer därutöver kostnaderna för medföljarens lön.

Spånga-Tensta handikappråd lämnade den 25 maj 2004 följande yttrande.

Rådet finner det allvarligt att man lägger ett förslag som kommer att medföra sämre möjlighet för funktionshindrade att resa på semester.

Funktionshindrade bör ges samma möjligheter som övriga medborgare att kunna åka bort en gång per år. Behovet av ledsagare får således inte omöjliggöra en resa.

Då de nya föreslagna riktlinjerna dessutom ger en ytterst marginell besparing beslutade LHR vid möte den 14 maj 2004 att förordna att de nuvarande riktlinjerna fortsätter att gälla.

Funktionshindrade bör precis som andra kunna välja resmål, därför anser rådet att den föreslagna nivån på 18% av prisbasbeloppet är för låg och att ingen beloppsbegränsning ska ingå i riktlinjerna.

Stockholm stad har varit ett föredöme genom att ha mer generösa riktlinjer än rättspraxis, vilket visar på ett demokratiskt synsätt när det gäller funktionshindrades situation och behov.

Älvsjö stadsdelsnämnd beslöt den 25 maj 2004 att överlämna och återropa tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 20 april 2004 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningen anser att rätten till medföljare vid semesterresa möjliggör för den enskilde att kunna delta i samhället som andra. Det är också viktigt att ta hänsyn till den funktionshindrades helhetssituation. Detta kan innebära att insatsen är tillgodosedd genom att den funktionshindrade redan har ett liv med ett stort utbud av rekreation och fritidsaktiviteter. I nuvarande riktlinjer ges alla funktionshindrade rätt till medföljare vid en veckas semester varje år. Det finns inte heller några begränsningar när det gäller resmålet utan det är den funktionshindrade som själv avgör var hon eller han vill fira sin semester. Förvaltningen delar utredarens uppfattning att underskotten i staden inom omsorgen om funktionshindrade inte endast beror på för generösa riktlinjer för medföljare vid semesterresa och att föreslagen förändring får ses mer principiellt. För den enskilda stadsdelsnämnden kan dock kostnaderna i relation till andra kostnader inom området funktionshindrade vara betydande. Förvaltningen anser att det är viktigt att möjligheten till semesterresa för funktionshindrade upplevs av övrig population som rimlig. I de riktlinjer som nu föreslås anges att en funktionshindrad person bör ha rätt till medföljare vid semesterresa om någon resa inte gjorts under de två närmaste åren. Förvaltningen delar utredningens förslag att nuvarande riktlinje för medföljare vid semesterresa ska anpassas till aktuell rättspraxis och ersättas med föreslagen riktlinje.

Älvsjö handikappråd har lämnat följande yttrande.

Föreslagna förändringar drabbar de funktionshindrade i Stockholm hårt och handikapprådet anser därför att Stockholms stads nuvarande riktlinjer ska bibehållas.

RESERVATIONER M M

Ärendet om insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder

Socialtjänstnämnden

Det särskilda uttalandet av vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Desirée Pethrus Engström (kd) är av följande lydelse.

Det är glädjande att förvaltningen nu avvisar förslaget om restriktivare bedömningar för insatsen korttidsvistelse. Möjligheten till korttidsvistelse är oerhört viktig för många funktionshindrade och deras anhöriga. Vi vill bestämt avvisa inskränkningar i denna möjlighet.

Besparingar i kommunala verksamheter handlar om prioriteringar. För oss är det självklart att omsorgen om funktionshindrade är en av de mest centrala delarna av stadens kärnverksamheter.

Bromma stadsdelsnämnd

Det särskilda uttalandet av Jan Tigerström, Merja Nogård och Petter Lindfors (alla m) är av följande lydelse.

Möjligheten till korttidsvistelse är oerhört viktig för många funktionshindrade och deras anhöriga. Vi moderater vill bestämt avvisa inskränkningar i denna möjlighet.

Besparingar i kommunala verksamheter handlar om prioriteringar. För oss är det självklart att omsorgen om funktionshindrade är en av de mest centrala delarna av stadens kärnverksamheter.

Ärendet om ändring av riktlinjerna för medföljare vid semesterresa

Socialtjänstnämnden

Reservationen av vice ordföranden Peter Lundén-Welden m.fl. (m), ledamöterna Ann-Katrin Åslund m.fl. (fp) och ledamoten Desirée Pethrus Engström (kd), är av följande lydelse.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. Socialtjänstnämnden avslår förslaget.
2. Därutöver anför nämnden följande.

Det är synnerligen allvarligt att man föreslår besparingar som kommer att drabba de funktionshindrade i Stockholm hårt. Funktionshindrade måste ges möjlighet att åka på semester och för att det ska vara möjligt att genomföra en semester krävs i vissa fall medföljande. Att begränsa denna möjlighet till vartannat år är fel. Den besparing som förutspås för hela stan är mindre än 1,5 mkr. En skamlig besparing.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservationen av vice ordföranden Ann-Katrin Åslund (fp) och ledamöterna Madeleine Jacobsson (m), Patrick Simonson (kd), Christer Grunder (m), Bengt Porseby (fp) samt Markku Sirviö (m) är av följande lydelse.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat

1. Att avslå förvaltningens förslag till remissyttrande
2. Att därutöver anförä

Det är synnerligen allvarligt att man föreslår besparingar som kommer att drabba de funktionshindrade i Stockholm hårt. Funktionshindrade måste ges möjlighet att åka på semester och för att det ska vara möjligt att genomföra en semester krävs i vissa fall medföljande. Att begränsa denna möjlighet till vartannat år är fel. Den besparing som förutspås för hela stan är mindre än 1,5 mkr. En skamlig besparing.